

NTFs internasjonale arbeid:

En sterkere stemme

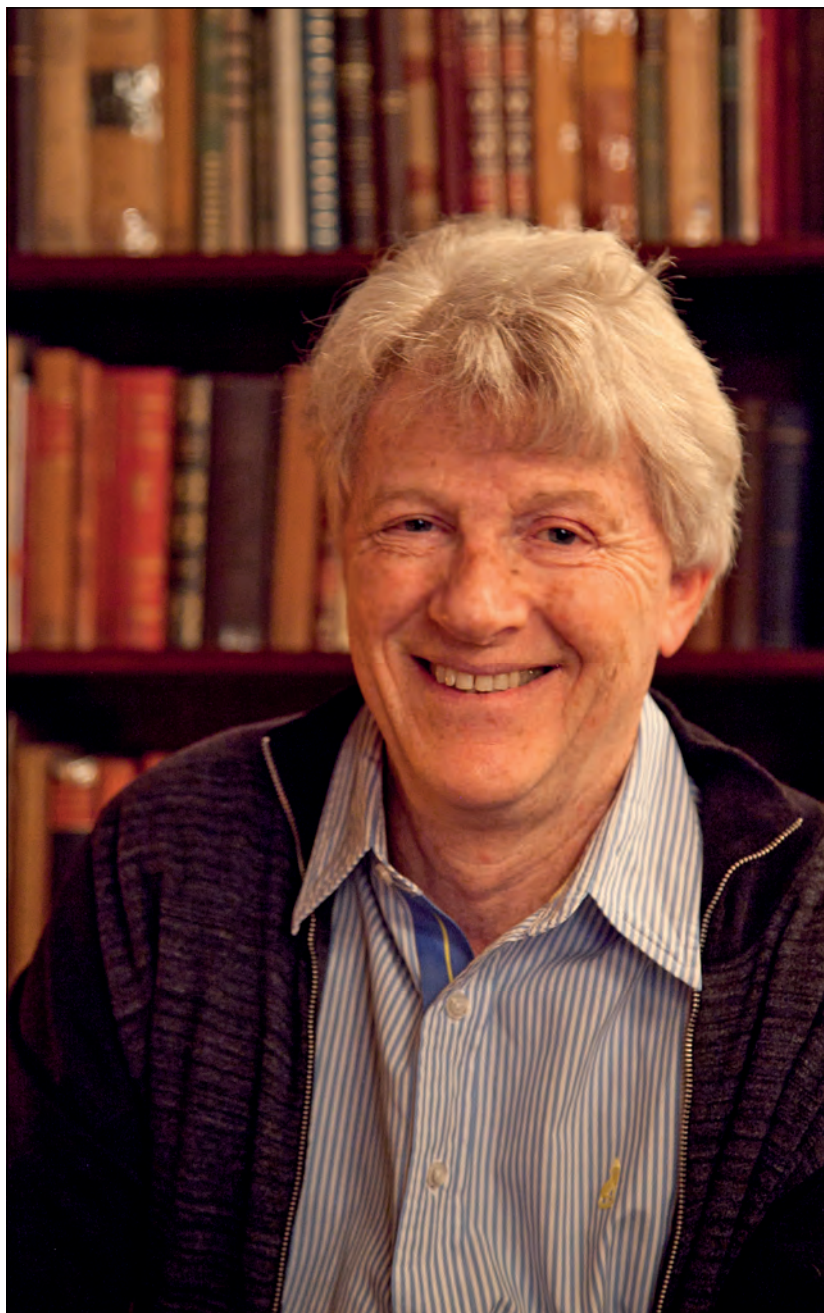
Alle tannleger verden over er medlem av hundreårsjubilanten FDI WorldDental via sine nasjonale foreninger. Foreningen har arbeidet jevnt og trutt i 100 år med store og små saker. En av de store sakene som fikk gjennomslag var nummereringen av tenner.

Bare en håndfull nordmenn har i årenes løp sittet i sentrale verv i FDI. På kongressen i 2011 ble Harry Sam Selikowitz valgt inn i FDI's vitenskapskomité. Selikowitz vitenskapelige hovedområde er samfunnsodontologi og i vitenskapskomiteen er det forholdet mellom tannsykdommer og andre ikke-smittsomme sykdommene han er opptatt av. Han har også arbeidet for Verdens Helseorganisasjon (WHO). NTF er engasjert i dette temaet og var medarrangør på en sesjon på FDI's kongress i fjor. Dette er nå høyt på FDI's agenda. Vitenskapskomiteen har allerede hatt to møter, og Tidende vil gjerne høre noe om hva som skjer og hva han arbeider med. Vitenskapskomiteen i FDI består av syv medlemmer fra syv forskjellige land, for tiden er Brasil, Frankrike, Sri Lanka, Tyskland, Kina, Norge og USA.

– Hva består arbeidet i vitenskapskomiteen av?

– Først litt om bakgrunnen: Ikke-smittsomme sykdommer (non-communicable diseases, eller NCDs) som cancer, hjerte-karsykdommer, diabetes og kronisk lungesykdom regnes nå for å være den viktigste grunnen til for tidlig død verden over. Det gjelder både i rike og fattige land. Disse sykdommene, og flere tannsykdommer har de samme årsakene.

FNI's hovedforsamling innkalte til toppmøte i september 2011 for å snakke om NCDs og lage en resolusjon. Det er bare aids-epidemien som har fått samme oppmerksomhet i dette

Harry Sam Selikowitz ble valgt inn i FDI's vitenskapskomité i 2011.

forumet. Tannhelse var ikke med i den opprinnelige resolusjonen. Men så kjempet alle gode krefter for å få med tannsykdommer med i resolusjonens tekst, og i ellefte time klarte man det. Møtet skapte en politisk enighet om å prioritere globale og nasjonale tiltak for å hindre trusselen av NCDs. Spesielt ble det lagt vekt på arbeidet med å få til forebyggende tiltak.

Det som er spesielt med ikke-smittsomme sykdommer er at de er mulige å forebygge. Dette temaet tas opp i alle fora for tiden. For eksempel er FDI et sentralt medlem i World Health Professional Alliance med 26 millioner helsearbeidere. De har utarbeidet en «Non-communicable diseases – an action toolkit for health professionals, patients and public» som går til alle farmasøyt-,

lege- og sykepleierforeninger i hele verden.

Men noen spør seg: hvordan kommer egentlig tannsykdommer inn i dette? Er det ikke slik at karies faktisk kan smitte? *Strep. mutans* er overførbart mellom mor og barn, og det kan faktisk smitte, lyder innvendingene. Men allikevel er det slik at uten sukker angriper ikke kariesbakteriene emaljen. Derfor er det en atferdssykdom.

Mitt arbeid er å lage utkastet til et politisk statement om ikke-smittsomme sykdommer. Etter at det er behandlet i FDI, går utkastet til høring i alle tannlegeforeningene verden over. Innspilene samles av meg og legges fram på FDI's konferanse i Hong Kong. Det vil være ledende for FDI i de neste 10–20 årene.

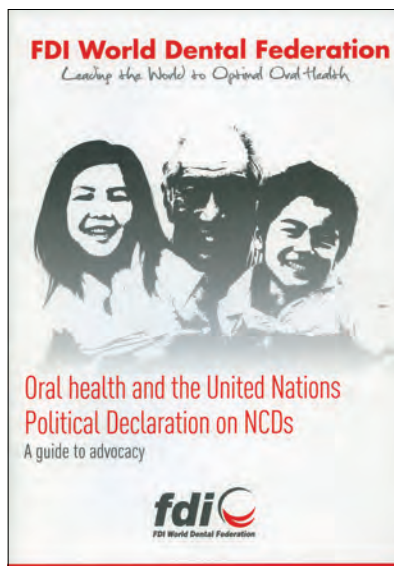
I tillegg var jeg med på å lansere FDI's «Oral health and the United Nations Political Declaration on NCDs. A guide to advocacy» som ble lansert på The American Dental Association's Mid-winter meeting i Chicago i februar.

Her fikk vi gode tilbakemeldinger. Det de var opptatt av, og som FDI var opptatt av, var å finne felles indikatorer som kan måle forskjellene på tannsykdom og og hvilke konsekvenser tannsykdommene har. Dette kan brukes til å forbedre tannhelsen globalt. Dette arbeidet er FDI i gang med.

– Hvordan sammenligner en tannhelse internasjonalt?

– FDI arbeider med å finne gode tannhelseindikatorer som vil være til nytte i det videre arbeidet i forhold til ikke-smittsomme sykdommer. Det er akkurat satt ned en gruppe med navnet International Advisory Group for the inclusion of Oral Health in NCDs. Denne som består av 18 medlemmer, og jeg representerer vitenskapskomiteen. Gruppen arbeider raskt og intensjonen er å legge fram noe på møtet i Hong Kong i september 2012.

WHO har dessuten gått ut og sagt at innen 2013 må man komme opp med indikatorer som skal være like for alle land, slik at statistikken kan bli sammenlignbar. Så kan man igjen bruke dette til å forbedre tannhelsen. Innen 2013 skal alle land ha kommet opp med en plan for dette arbeidet.

Forebygging av ikke-smittsomme sykdommer er et satsingsområde for FDI, og denne guiden er sendt til alle verdens tannlegeforeninger.

– Hvorfor er det så viktig at tannhelse nedfelles i en FN- resolusjon?

– FNs politiske deklarasjon om NCDer er signert av 193 medlemsland og inneholder en serie forpliktelser fra nasjonale regjeringer. Når noe kommer med i teksten i en FN-resolusjon, kan det refereres til på alle nivåer. Det har vært et løft at også tannsykdommer er med her. Norge og de fleste andre land i verden har skrevet under denne resolusjonen

– En annen viktig resolusjon er den som heter The Rio Declaration on Social Determinants of Health. I 2005 satte WHO ned en kommisjon ledet av Sir Michael Marmott, for å se på ulikheter i helse. Den kom med sin konklusjon i 2008, hvor den konkluderte med at det er skjevheter i fordeling av helse i land og mellom land. Grunnene til det er basale, de går på sosiale determinanter som oppvekstvilkår, levevilkår, fattigdom og utdanning, slik vi kjenner det fra Norge. Slik er det også med tannhelse. Disse to resolusjonene sammen er svært viktige for den globale tannhelsen.

– Hvordan kommer en videre i dette arbeidet?

– Arbeidet med FNs hovedforsamlings resolusjon om ikke-smittsomme sykdommer i New York ble delegert til

WHO. og dette har til min store glede FDI tatt innover seg og er svært aktive i forhold til. På relativt kort tid ble det som heter «A guide to advocacy – Oral health and the United Nations Political declaration on NCDs» ferdigstilt. Med denne guiden sier FDI til tannlegeforeningene verden over at FN har gitt et viktig signal, og viser denne resolusjonen at tannsykdommer og andre ikke-smittsomme sykdommer hører sammen, og dette er en måte vi også bør begynne å jobbe på, og her er det en skritt for skritt-plan for hvordan man kan gjøre det i forhold til egne myndigheter.

– Vi sier ikke at tannleger skal slutte å jobbe med det de gjør, men poenget er at det åpner perspektivet for tannleger. Og igjen, at mange av disse sykdommene har de samme risikofaktorene. Vi må altså utenfor tannhelseområdet for å forbedre tannhelsen.

– Hva er den vitenskapskomiteen i FDI ellers opptatt av?

– Diskusjon om kompositter er viktig for tiden, og amalgambatten er heller ikke død i FDI-sammenheng. Arbeidet med ny matrix for kariesdiagnostisering er enda ikke ferdig, og ellers arbeides det blant annet med ISO-standarder, salivadiagnostikk, sammenhengen mellom periodontitt og diabetes mellitus samt oral cancer.

– Hva er ditt inntrykk av organisasjonen?

– Jeg synes det er interessant å være med, og at Den norske tannlegeforening for tiden har en stemme i FDI. Jeg har et langt bedre inntrykk av organisasjonen når jeg ser den fra innsiden, enn jeg hadde da jeg sto utenfor. Det virker som den nåværende presidenten, som er fra Portugal, og den nye generalsekretæren er entusiastisk og dyktige. Jeg synes det er viktig at Den norske tannlegeforening er en del av dette.

Min medvirkning kan forhåpentligvis gjøre at NTF kan bli enda mer aktive i FDI og også få andre representanter inn i organisasjonen, avslutter Selikowitz.

Hvor er ellers NTF engasjert?

Visepresidenten i NTF, Jørn André Jørgensen, er observatør i Council of European Dentists (CED) sammen med in-

formasjonssjef i NTF, Morten H. Rolstad. Her kan en organisasjon fra Norge ikke være medlem da dette er beholdt EU-land. Jørgensen er også med i en arbeidsgruppe for e-helse og er vara til noe som heter eHealth Stakeholders group. Det er en referansegruppe i regi av en av EU-kommisjonens underavdelinger. Rolstad er NTFs kommunikasjonskontakt til CED og National Liaison Officer til FDI.

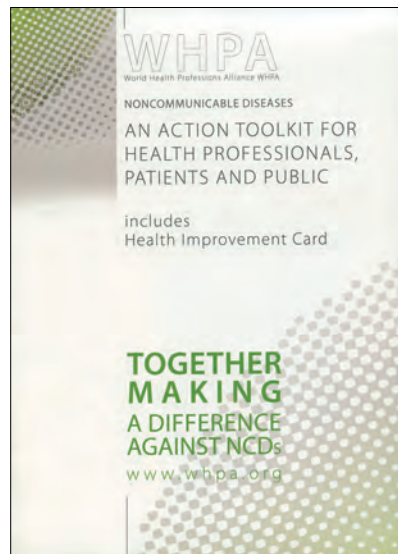
Rolstad har vært en viktig pådriver og deltaker i arbeidet rundt ikke-smittsomme sykdommer.

– Dette er et ambisiøst prosjekt. For oss i Norge burde dette nesten være en forpliktelse, tatt i betraktning vårt engasjement på det internasjonale planet. Spørsmålet om, og i tilfelle på hvilken måte, NTF skal involvere seg på det innenlandske planet. Vår eneste direkte tilknytning til de aktuelle nasjonale partnerorganisasjonene er gjennom Tobakksfritt. Kosthold og sukker er vel den andre naturlige arenaen for oss tannleger; noe vi bør vurdere å gjenerobre. Men dette blir en del av den kommunikasjonsstrategiske debatten som hovedstyret må ta i tiden som kommer.

Store saker internasjonalt

– Hvilke saker er store internasjonalt nå? Vi spør Jørn André Jørgensen.

– Jeg tror det er riktig å trekke frem tre. For det første: Ikke-smittsomme sykdommer. En sak for FDI som også følges opp av FN og WHO. Her sitter for øvrig helsedirektør Bjørn-Inge Larsen i WHO's styre.

Ikke-smittsomme sykdommer er et viktig tema i hele helsesektoren. World Health Professions Alliance WHPA har utarbeidet en «action toolkit» til alle verdens tannlege-, lege- og sykepleierforeninger.

For det andre er amalgamdebatten på internasjonalt nivå på ingen måte over. Det er initiativer for å forby, eller i det minste begrense, amalgam på verdensbasis. Samtidig er engasjementet stort for å unngå det av tannhelsemessige hensyn. Akkurat nå jobber spesielt England og Frankrike mye med dette. Arbeidet er forankret i både CED og FDI.

For det tredje tror jeg dette tiåret blir det store for e-helse. Den generelle befolkningen er for lengst digitalisert, mens helsesektoren henger langt etter.

Samtidig eksploderer utgiftene i helsesektoren. Dette fører til en kombinasjon av krav til løsninger fra befolkningens side og effektivisering fra myndighetenes side. Og ikke minst vil kravet til kvalitetssikring, kunnskap og innsyn bli formidabelt. Arbeidet har fokus i den utviklede delen av verden, på mange nivåer. Både i Norge, resten av Norden og i EU. Dette ses på som betydningsfullt i CED, og jeg tror det kommer i FDI's Vision 2020. Vision 2020 er FDI's tanker om utfordringer og muligheter for tannhelse i årene som kommer.

– Hva av dette kan få betydning for tannlegene?

– Først og viktigst: Alt EU gjør. Vi er en så integrert del av Europa at det som skjer der vil ha betydning for oss. Kan heller ikke se bort fra at det vil komme direktiver som vil påvirke vår hverdag. Innen EU er det to ting som kan være verdt å følge godt med på. Det ene er eHelse. Det andre er en «liten sak» i Europeisk sammenheng, men viktig for oss. Det kommer endringer i noe som heter Professional Qualifications Directive. Dette regulerer gjensidig anerkjennelse av kvalifisert personell og er grunnlaget for bl.a. tannlegers rett til autorisasjon på kryss av landegrensener.

Tekst og foto: Kristin Aksnes